

Perspectieven op wederopbouw

Een wandeling met Césare Peeren door Rotterdam

25 Januari 2026

Tekst & fotografie: Lasse Haverhals

"Wie vertrouwt je meer? De banken of je familie en vrienden?" Het is een ijskoude zondagmiddag in de hal van Rotterdam Centraal, maar architect Césare Peeren (Superuse Studios) zet de groep direct op scherp. "Toch laten we die banken bijna alles voor ons regelen. Is dat eigenlijk niet te gek voor woorden?"

Vandaag kijken we in Rotterdam door de ogen van Césare Peeren. Hij pleit voor een radicale vorm van wederopbouw: niet na een oorlog, maar als transitie. Doel? Een stad die slim gebruikmaakt van wat er al is, waar gemeenschappen zelfvoorzienend worden en waar de '15-minutenstad' de norm is.

Onze gids van vandaag: architect Césare Peeren (Superuse Studios) over transitie in de stad.

De eerste kolonisatie

We verzamelen in de centrale hal van Rotterdam Centraal. "Vandaag gaan we kijken of het anders kan," opent Césare Peeren. Voor hem is die zoektocht geen abstracte theorie, maar een erfenis. "Het begon bij mijn vader, die ook architect was. Hij wilde alles wat nog bruikbaar was redden uit slooppanden en de vuilstort." Gecombineerd met het morele kompas van zijn moeder, in het bijzonder haar afkeer van onrecht, vormde dit de basis van zijn motivatie. "Ik wil als architect niet meedoen aan het huidige systeem. Het moet en het zal anders."

Om te begrijpen wat dat 'systeem' precies is, neemt Césare ons mee terug naar de middeleeuwen. Hij vertelt over het verdwijnen van de *commons* (de meent): de gronden, bossen en wateren die gezamenlijk werden beheerd door lokale gemeenschappen. "De kerk en de adel hebben die *commons* systematisch afgebroken om concurrentie uit te schakelen. Talloze 'andersdenkenden' werden gebrandmerkt als 'heksen en tovenaars' en door handig geregisseerde volkswroede vermoord. Hiermee werd veel kennis weggevaagd over gezondheid en collectieve voedselvoorziening." Volgens Césare was dit het startpunt van een grootschalige modificatie van de samenleving, gericht op optimalisatie en machtsvorming.

"Het zijn de Europeanen die als eerste werden gekoloniseerd." De groep valt even stil. Wij? Gekoloniseerd? "We zijn de eersten die zijn ontdaan van onze

natuurlijke behoeften," verduidelijkt Peeren. "En vervolgens zijn we dat overal ter wereld gaan doen." De sleutel tot verandering ligt volgens hem dan ook in het herstellen van dat lokale, gezamenlijke fundament.

Jeroen Deckers vult aan: "We leven in een organisatiesamenleving. Hierin is vrijwel alles op grote schaal goed geregeld. Dit brengt duidelijkheid en een gevoel van zekerheid. Het is dus niet zo vreemd dat we daar massaal in mee gaan.

Tegelijkertijd is het nodig om te beseffen welke beperkingen en schadelijke bijwerkingen de organisatiesamenleving ons oplegt. Willen we ons daaraan onttrekken en kan dit ook?"

Na deze prikkelende aftrap zet de groep zich in beweging. We lopen richting het Oude Noorden, klaar om de stad met wéér andere ogen te bekijken.

Ook vandaag zijn we met een groep van bijna dertig geïnteresseerden.

Het Weena

We staan op het Weena, precies boven de autotunnel. "Kijk eens om je heen," zegt Peeren terwijl hij naar de glazen kolossen van banken en verzekeraars wijst. "Ik vertrouw de banken minder dan mijn eigen vrienden en familie. Maar toch laten we ze bijna alles voor ons regelen." De toon is gezet. Het is een werkelijkheid waar je normaal gesproken gedachteloos aan voorbij fietst, maar die hier plotseling aan het licht komt. We geven de meest kwetsbare en belangrijke zaken in ons leven uit handen aan anonieme organisaties. Het biedt, zoals Deckers al zei, bepaalde zekerheid en duidelijkheid, maar het berust tegelijkertijd op vertrouwen in systemen die we niet zelf kennen. George Orwell waarschuwde ons in zijn boek *1984* al voor deze vanzelfsprekendheid. Leven we dan toch in die (on)werkelijkheid? De groep kijkt zwijgend omhoog naar de spiegelende gevels.

Tussen de glazen kolossen van het Weena: Césare Peeren nodigt de groep uit om met een kritische blik naar de bestaande stad te kijken en de ruimte voor transitie te ontdekken.

Central Plaza

iets verderop lopen we het winkelcentrum Central Plaza in en stoppen voor de schappen van een drogisterij.

In Central Plaza, bij de drogisterij.

"Wat je hier ziet, zijn waarschijnlijk voornamelijk overbodige en schadelijke dingen," vindt Césare Peeren. Hier legt hij de link met wat hij noemt: ons microbioom. Die ziet hij als de verzameling micro-organismen in ons lichaam die essentieel is voor onze gezondheid. "De voedselindustrie verkoopt spullen die je microbioom verwoest", vindt Peeren. "Vervolgens verkoopt de drogisterij weer allerlei middeltjes om die schade te maskeren, zoals antibacteriële producten en deodorant." Volgens Peeren zit de oplossing in de basis: "Als je anders gaat eten, bijvoorbeeld vegetarisch, zul je merken dat je minder gaat stinken. Dan is al die chemische troep helemaal niet meer nodig."

Zelfs het concept van een restaurant wordt door Peeren gefileerd. Hij schetst een toekomstbeeld waarin een vader en zoon terugblikken op onze tijd.

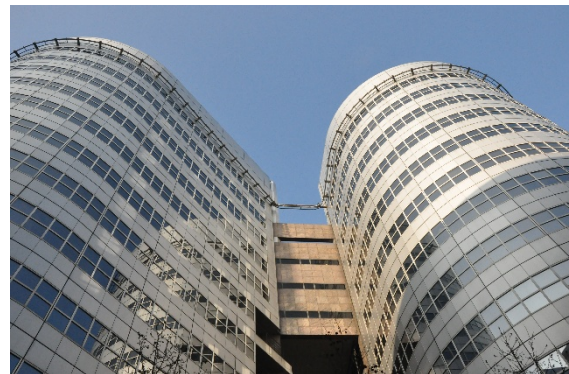
"Wat een mooi concept, zo'n restaurant," zegt het kind. "Dan leerde je vast veel nieuwe mensen kennen?" De vader schudt zijn hoofd: "Nee hoor, het idee was juist dat je een tafel reserveerde voor de mensen die je al kende, om zo min mogelijk in contact te komen met de rest." Het is volgens Peeren een pijnlijke observatie van onze individualistische cultuur. We beschouwen deze plekken als waardevol bezit, als 'assets', maar Peeren stelt de groep de vraag: "Is dat het eigenlijk wel waard?"

Wat is het nou eigenlijk écht waard?" Césare Peeren bevraagt de groep over de werkelijke waarde van commerciële 'assets' zoals restaurants en drogisterijen.

Ruimte voor transitie

Genoeg hersenspingsels; we gaan weer in de benen. We staan in een zijstraat van de Lijnbaan, ingeklemd tussen massieve kantoorcolossen. Césare Peeren vraagt ons de gebouwen in ons op te nemen. "Voor transitie is ruimte nodig," begint hij. "Ruimte om te kunnen veranderen. Kijk naar deze kantoren. Het kan zomaar zijn dat er in de toekomst heel ander werk belangrijk wordt, waardoor deze ruimtes hun functie verliezen. Dan ontstaat er letterlijk plek voor wonen of andere behoeften."

Ingeklemd tussen het beton: Césare Peeren laat de groep de enorme massa van de gebouwen in zich opnemen om het potentieel voor hergebruik en transformatie te zien.

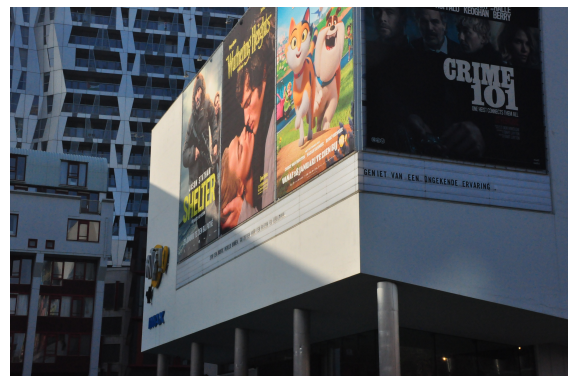
Een belangrijk punt die Peeren ziet, is dat we de stad te veel 'vastzetten' in functies. We moeten ruimte durven laten voor het onbekende. Hij wijst naar een parkeergarage achter ons. Een enorme betonnen massa die nu slechts dient als tijdelijke opslag van staal en plastic op wielen. "Stel je voor wat je hier allemaal zou kunnen doen als de auto verdwijnt. Je kunt van alles kweken in de stad; zo'n 60% van onze voedselbehoefte kan langs die weg binnen de stadsgrenzen worden geproduceerd."

In het huidige systeem ligt de nadruk op groei. Voortdurend meer produceren voor de commercie. Maar zodra die

commercie minder relevant wordt, transformeert de stad in een gigantische proeftuin. Hoe die nieuwe werkelijkheid er dan precies uit moet zien, zorgt voor een levendige discussie in de groep. Want hoe beweeg je mee met een bestaande, starre structuur terwijl je de regels van het spel wilt veranderen?

In de parkeergarage stelt Peeren de vraag opnieuw: welke ruimte is hier eigenlijk bezet, en welke ruimte zou vrij kunnen komen voor wonen, maken of voedsel?

We staan op Het Schouwburgplein tussen de bioscoop en Het Theater Rotterdam in.

Schouwburgplein: media en gemeenschap

We lopen door naar het Schouwburgplein. Voor ons rijzen de Pathé en het Rotterdamse Theater op. Technologie, handel, economie: het zijn onderwerpen die vandaag allemaal de revue zijn gepasseerd. Maar Peeren heeft ook een mening over media. "Films laten vaak zien dat mensen niet te vertrouwen zijn. Denk aan *Big Brother*. Ze maken het goed en het slecht duidelijk, zwart-wit. Hoe vaak zie je dat niet terug?"

Lang niet iedereen in de groep is het daar zomaar mee eens. "Films kunnen ook heel anders werken. Kijk maar naar IFFR. Daar zie je juist de veelheid aan stemmen en verhalen. Dat creëert zachtheid en begrip. Het laat zien dat je niet alleen bent en het confronteert je met perspectieven die niet van jou zijn."

Uiteindelijk lijkt er consensus te ontstaan: op het moment dat media eenzijdig wordt ingezet, gaat het fout. De kern zit hem in hoe je het gebruikt.

www.dpfr.nl,
mail@dpfr.nl
+31 6 2422 7975

Peeren neemt muziek als voorbeeld. "In het Westen is muziek steeds individualistischer geworden. In Afrika heb ik gezien hoe het ook anders kan: muziek als iets wat je samendoet, als middel voor verbintenis en saamhorigheid."

In Europa zijn de afgelopen decennia talloze 'artiesten' opgekomen, verbonden aan platenmaatschappijen en streaming-diensten. Alles is geïndividualiseerd.

Muziek is dan geen onderdeel van het dagelijks leven, maar een product dat je consumeert. Zou dit ook anders kunnen?

Een levendige uitwisseling: de boude stellingen van Peeren leiden tot discussie binnen de groep.

Principes

Peeren houdt bij het ontwerpen altijd vier aspecten in zijn achterhoofd:

- (1) hergebruik en transformatie,
- (2) energiezuinige architectuur,
- (3) lokaliseren van functies en
- (4) gemeenschappen en diversiteit.

"Er bestaat natuurlijk niet één waarheid," benadrukt hij. "In mijn ideale wereld is er veel ruimte voor cultuur en muziek. Over de hele wereld zie ik op dit moment een soort overkoepelende monocultuur die langzaam andere culturen opslokt."

Dromen in de bestaande stad

Terwijl we verder wandelen, wordt er ook veel gedroomd. Peeren wijst op de hoeken van de wind en de stand van de zon tussen de gebouwen. "Er zijn hier zoveel microklimaten die we onbenut laten," legt hij uit. Hij geeft concrete suggesties voor de winkelstraten waar we doorheen lopen: "Kijk naar de zuidkant van deze panden. Als je daar serres bouwt, kun je zonnewarmte oogsten en een natuurlijk ventilatiesysteem creëren. Met dikke gordijnen en slimme architectuur kun je een huis een groot deel van het jaar verwarmen met niets anders dan de zon."

Het gesprek verschuift van de stedenbouw naar ondernemende mensen. "We zijn in de loop der tijd gespecialiseerd geraakt, maar daarmee ook afhankelijk van elkaar," oppert Césare Peeren. Iemand haakt daarop in: "In de middeleeuwen had je daar de gildes voor. Die hebben de specialisatie gestimuleerd."

Het lijkt Peeren interessant om meer diversiteit in je eigen vaardigheden te

ontwikkelen; ergens tussen de 'multi-mens' (homo universalis) en de hyperspecialist valt te zoeken naar een nieuwe balans. Een balans waarin we niet alleen consumenten zijn maar ook makers en beheerders van onze eigen omgeving.

In de winkelstraat legt Césare Peeren uit hoe we met serres en microklimaten onze gebouwen op een natuurlijke manier kunnen verwarmen en ventileren.

De volgende stap

De wandeling eindigt met een blik op de toekomst van de stedenbouw. De rol van de stedenbouwkundige mag volgens Peeren verschuiven naar het faciliteren van voedselvoorziening en gedeelde inrichtingen binnen bestaande gebouwen. "Je zit altijd met een bestaande structuur. Als je iets wilt veranderen, moet je rekening houden met wat er al staat, maar de functie ervan durven kantelen."

"Als je iets wilt veranderen, moet je rekening houden met wat er al staat, maar de functie ervan durven kantelen."
– Césare Peeren